Belangrijk bij interpretatie van de resultaten van dit onderzoek

- De resultaten die hier beschreven worden zijn gebaseerd op de vraag "*Heeft u nog opmerkingen over de coronamaatregelen in het algemeen, dan kunt u dat hieronder schrijven*". De vraag wordt gesteld aan het einde van de vragenlijst.
- De 20-25% van de deelnemers die opmerkingen achterlaten, is wat vaker niet gevaccineerd, en heeft iets minder draagvlak voor en vertrouwen in het coronabeleid. Antwoorden zijn daarom niet representatief voor de gemiddelde deelnemer aan het vragenlijstonderzoek. Wel laten ze het sentiment zien dat er speelt onder een deel van de deelnemers aan het onderzoek.
- De beschreven resultaten kunnen gebruikt worden om patronen over de tijd te bestuderen en signalen op te vangen over zaken die spelen in de samenleving.

In de periode tussen meetronde 15 en 16 (huidige meetronde), zijn een aantal maatregelen versoepeld. Zo was het niet meer verplicht om 1,5 meter afstand te houden (maar dit werd nog wel geadviseerd), thuiswerken had de voorkeur, maar als het nodig was kon op locatie worden gewerkt en voor evenementen gold alleen een maximum als deze binnen plaatsvinden en er geen vaste zitplaats is. Daarnaast is het coronatoegangsbewijs ingevoerd voor bezoek aan horeca, evenementen, bioscoop/theater, festival/concert en professionele sportwedstrijden. De veranderingen in de geldende maatregelen zijn terug te vinden in de tijdlijn van maatregelen voor bestrijding COVID-19. De data die we hier presenteren is verzameld tussen 16-24 oktober.

Bevindingen

Deelnemers die de open vraag hebben beantwoord benoemen voornamelijk het coronatoegangsbewijs en de versoepelingen. Andere gebeurtenissen die vaak worden genoemd zijn de stijgende coronacijfers en daarmee de toenemende druk op de zorg. Ook wordt de vaccinatiegraad benoemd. Deelnemers delen hierbij zorgen en onvrede rondom het coronabeleid en de maatregelen. Ook wordt er in een klein aantal antwoorden uitingen gedaan van sterk ongenoegen. Hierbij richten deelnemers zich in sommige gevallen op specifieke bevolkingsgroepen of politieke leiders, als oorzaak voor maatschappelijke problemen. Ten opzichte van de vorige meetrondes noemen minder deelnemers expliciet boos of gefrustreerd te zijn, maar meer deelnemers geven aan de coronapandemie of de maatregelen 'zat te zijn'. Hieronder staan de belangrijkste redenen die verschillende groepen deelnemers hiervoor geven.

1. Versoepelingen (en onduidelijke communicatie hierover) maken het moeilijker om maatregelen na te leven

Een groep deelnemers die de vraag invult uit zorgen over de snelle versoepelingen. Dit is nieuw ten opzichte van de vorige meetronde, waar een thema was dat men meer versoepelingen wilde zien. Doordat sommige maatregelen enkel nog aangemerkt werden als advies of geheel afgeschaft leken (zoals 1.5 meter afstand houden), geven deze deelnemers aan dat het lastiger is om ze na te leven. Ze willen zich wel aan de adviezen houden, maar dit lukt in de praktijk niet meer. Zo benoemen deelnemers dat sociale druk het moeilijk maakt om op afstand te houden op een feestje of kantoor, of een uitgestoken hand te weigeren bij een begroeting. Ook benoemt men praktische barrières rondom naleving van basismaatregelen, zoals dat het op openbare plekken te druk is. Ook benoemen enkele deelnemers dat het in deze tijd van het jaar te koud wordt om te kunnen ventileren, en dat de hoge stookkosten daarbij een beperking zijn.

'Ik vind het niet fijn dat de 1.5 meter maatregel er af is. Met verjaardagen vind ik het lastig om een boks te geven en geen hand. Het maakt de situaties als verjaardagen en feesten lastiger...'

'Vooral ventilatie gaat [niet], vanwege de temperatuur, in de winter een stuk moeilijker worden. Met de huidige energieprijzen kan je toch niet meer verwachten.'

2. Voorstanders voor aanscherping en handhaving van maatregelen in verband met oplopende cijfers

Een ander thema dat wordt genoemd is bezorgdheid over de oplopende besmettingscijfers, of de mogelijkheid dat er een nieuwe golf aankomt vanwege de tijd van het jaar. De grootste groep deelnemers aan deze vraag geven hierbij aan liever nu meer 'laagdrempelige maatregelen' te hebben dan later zwaardere maatregelen, zodat we leren van de fouten van vorig jaar. Als voorkeur worden hierbij voornamelijk de 1,5 meter samenleving benoemd (voornamelijk op openbare plekken) en herinvoering van de mondkapjesplicht. Een deel van de deelnemers doet een expliciet pleidooi voor handhaving. Deelnemers geven hierbij voorbeelden van mondkapjesplicht in het openbaar vervoer (dat het niet wordt nageleefd omdat het niet wordt gehandhaafd).

'Ik merk wel dat ik me toch weer wat meer zorgen begin te maken over de gehele Corona situatie. Het blijft spannend nu de cijfers weer oplopen. Ik vind dat de afstandsmaatregelen en mondkapjes terug ingevoerd moeten worden nu de besmettingen omhooggaan.'

'Veel te veel vrijheid en dus oplopende besmettingen. Te weinig handhaving. In [het] OV is het mondkapje verplicht maar er is amper controle.'

3. Signalen over tweedeling in maatschappij stijgen

In deze meetronde is het aantal deelnemers dat aangeeft zorgen te hebben over beleidskeuzes die een verschillende impact kunnen hebben op gevaccineerde en ongevaccineerde mensen verdubbeld. De grote meerderheid van deze groep benoemt hierbij de invoering van het coronatoegangsbewijs en ervaart dit als een oorzaak voor maatschappelijke onrust, polarisatie en discriminatie. Veel deelnemers benoemen hierbij niet te begrijpen waarom een coronatoegangsbewijs nuttig of nodig is. Ook spreken sommige deelnemers op negatieve wijze over mensen die niet zijn gevaccineerd. Sommige anderen geven aan onzeker te zijn over hun eigen bijdrage aan de tweedeling, vanwege hun omgang mensen die niet gevaccineerd zijn.

'Coronapas voelt voor mij als een vorm van discriminatie. Uitsluiten van bijv. horeca etc. Ook onlogisch, in de supermarkt etc. veel dichter op elkaar dan aan een tafel in restaurant. De tweedeling in de maatschappij wordt alleen maar groter.'

'Ik vind het verschrikkelijk dat de overheid [door middel het coronatoegangsbewijs] de polarisatie bevordert. De haat tussen pro- en anti- vaccin voedt.'

Er lijkt een tweedeling te ontstaan in onze maatschappij tussen wel en niet gevaccineerden. Woon in een streek waar de vaccinatiegraad niet erg hoog is. Het is moeilijk om daar goed mee om te gaan. Moet ik deze mensen mijden?

4. Ervaren 'schijnveiligheid' van het coronatoegangsbewijs

Een deel van de (vermoedelijk gevaccineerde) deelnemers geeft aan blij te zijn weer naar culturele gelegenheden te kunnen. Daarnaast benoemen ongevaccineerde deelnemers dat het coronatoegangsbewijs juist als beperkend in hun vrijheid voelt. Beiden groepen spreken twijfels uit over de effectiviteit van het coronatoegangsbewijs. Hierbij komen met name de volgende drie redenaties naar voren:

1) Een groep deelnemers uiten zorgen over het besmettingsgevaar van gevaccineerde mensen. Deze groep geeft aan het verwarrend en tegenstrijdig te vinden dat alleen ongevaccineerde mensen moeten testen, terwijl beide groepen besmettelijk zouden kunnen zijn.
2) Een kleinere groep ervaart tegenstrijdigheid omdat een bezoeker bij binnenkomst een coronatoegangsbewijs moet laten zien, terwijl werknemers dit in dezelfde locatie niet hoeven.

3) Als laatste benoemen veel deelnemers ervaringen waarbij handhaving van het coronatoegangsbewijs ontbreekt of niet optimaal verloopt.

Deze redenaties geven weer dat het doel van het coronatoegangsbewijs (om het risico op uitbraken te verkleinen) niet voor iedereen duidelijk is, of dat men twijfelt aan de effectiviteit ervan. Een deel ervaart dus niet alleen dat het coronatoegangsbewijs maatschappelijke onrust veroorzaakt, maar begrijpt ook niet waarom, aangezien het volgens hen alleen 'schijnveiligheid' creëert. Ook benoemen enkele deelnemers expliciet een andere uitleg te geven aan het beleid: een doel om met het coronatoegangsbewijs de vaccinatiegraad te verhogen.

'De coronapas is een wassen neus. Als je in een restaurant werkt zonder ingeënt te zijn, mag dat gewoon. Als je daar een dag later wil gaan eten, kan dat niet mits je een negatieve test overlegt.'

'Controle van de coronacheck gebeurt te vaak niet en identiteitsbewijs is me nooit gevraagd. Dit biedt dus schijnveiligheid wat ik jammer vind.'

'Coronapas geeft schijnveiligheid. Gevaccineerden kunnen net zo goed drager zijn of besmettelijk voor anderen. De pas is een verkapte maatregel om vaccinatiegraad te verhogen. Sluit bovendien groepen buiten.'

5. Meer zorgen over de zorg

In deze meetronde benoemen meer deelnemers dan voorheen zorgen over anderen, voornamelijk met betrekking tot de druk op het zorgstelsel. Hierbij benoemt een deel van de deelnemers zich zorgen te maken over de impact van stijgende besmettingscijfers op uitstel van reguliere zorg en de consequenties voor hun naasten. Ongevaccineerde mensen worden regelmatig als boosdoener benoemd voor de druk in de zorg. Zo geven sommigen als oplossing op dat ongevaccineerden mensen niet meer op IC's toegelaten zouden moeten worden. Een anderen groep geeft aan dat er aanpassingen van het zorgstelsel nodig zijn nu Corona blijvend is. Weer een andere groep benadrukt het perspectief vanuit de werkdruk die stijgende besmettingscijfers teweegbrengen voor zorgmedewerkers. Sommigen benoemen hierbij dat zorgpersoneel meer gewaardeerd moet worden, bijvoorbeeld door middel van een hoger salaris.

'Ik maak me zorgen om [wat] mensen die zich niet laten inenten [..] de totale zorg aandoen, er is zo onvoldoende aandacht voor "gewone" ziektes /operaties/ behandelingen.'

De zorg wordt onder gewaardeerd. Zorg dat er betere salarissen komen, focus op preventie, zorg dat de ziekenhuizen/ de zorg op orde is. Corona is blijvend.'

6. Vraag naar verhoogde vaccinatiegraad of een 'tweesporenbeleid' zodat de samenleving open kan blijven

Net als in de vorige meetronde benoemen deelnemers dat zij verantwoordelijkheid hebben genomen voor mogelijk besmettingsgevaar van henzelf en hun naasten door zich te laten vaccineren en dat hier vrijheden tegenover zouden moeten staan nu anderen hier ook de kans voor hebben gehad (zie thema 'eigen verantwoordelijkheid van (on)gevaccineerde mensen' in de vorige meetronde). Meer dan in de vorige meetronde geven deelnemers aan belang te hechten aan het verhogen van de vaccinatiegraad of een 'tweesporenbeleid' (waarbij andere regels zouden gelden voor gevaccineerde dan voor ongevaccineerde mensen). Dit wordt vaak samen benoemd met de toenemende druk op de zorg, of zorgen over een zwaarder maatregelpakket nu de besmettingscijfers omhooggaan. Hierbij wordt regelmatig boosheid en frustratie richting ongevaccineerde mensen geuit, of wordt deze groep als oorzaak voor deze problemen gezien. Ook

noemen sommige deelnemers dat ze een vaccinatieplicht willen voor bepaalde beroepsgroepen, een enkeling ziet het liefst een vaccinatieplicht voor iedereen.

'Ik ben voorstander van een vaccinatieplicht, want vind het onfatsoenlijk dat ongevaccineerde mensen de overbelaste zorg nog verder belasten. Zij zorgen ervoor dat we langer dan nodig in deze ellende zitten.'

'Een vaccinatieverplichting voor bepaalde beroepsgroepen zou goed zijn, zeker voor zorgmedewerkers.'

7. Druk op vaccineren niet nodig om de samenleving open te houden

Een andere groep deelnemers benoemt juist dat verhogen van de vaccinatiegraad of additionele maatregelen onnodige druk uitoefenen op ongevaccineerde mensen. Hierbij wordt het invoering van de ervaring dat het coronatoegangsbewijs als verzwaarde maatregel vaak benoemd. Deze groep geeft aan dat de vaccinatiegraad al hoog genoeg zou moeten zijn om maatregelen los te laten en dat (na kans op vaccinatie) het risico op besmetting bij het individu ligt. Ook hier komt regelmatig boosheid en frustratie voor.

'Ik ben het niet eens met de vaccinatiedrang, met de vaccinatiegraad die Nederland heeft en alle mensen die corona hebben gehad vind ik dat de coronapas zo snel als mogelijk moet worden afgeschaft. Laat gewoon alle maatregelen los'

'Maatregelen loslaten, iedereen die wil, heeft zich kunnen laten vaccineren. Zo niet, eigen risico.'

Voor "over dit onderzoek" pagina:
In meetronde 15 gaven totaal 9,217 van de 38.403 deelnemers (24%) antwoord op de open vraag "Heeft u nog opmerkingen over de coronamaatregelen in het algemeen, dan kunt u dat hieronder schrijven". Daarvan is een gerandomiseerde selectie van 1.000 gecodeerd op de thema's draagvlak, naleving en welzijn tijdens de coronapandemie. Op [***link naar pagina****] leest u de resultaten van deze analyse.